

УДК 657.3

ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Т. С. Сікорська

студентка 4 курсу, група ОА-42, Навчально-науковий інститут економіки, менеджменту та права

Науковий керівник – к.е.н., доц. О. О. Осадча

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті досліджуються питання сутності концепції сталого розвитку та його інтеграції у фінансову звітність, розглянуто переваги та недоліки інтегрованої звітності.

Ключові слова: стійкий розвиток, інтегрована звітність, фінансова стратегія.

В статье исследуются вопросы сущности концепции устойчивого развития и его интеграции в финансовую отчетность, рассмотрены преимущества и недостатки интегрированной отчетности.

Ключевые слова: устойчивое развитие, интегрированная отчетность, финансовая стратегия.

The article deals with the question of the essence of sustainable development and its integration in the financial statements, considered the advantages and disadvantages of integrated reporting.

Keywords: sustainable development, integrated reporting, financial strategy.

Постановка проблеми. В сучасних умовах розвитку економіки і швидкого оновлення бізнес-процесів все більше уваги приділяється розкриттю у фінансовій звітності інформації про стратегію стійкого розвитку організації. Принципи стійкого розвитку починають враховуватися при стратегічному плануванні у вітчизняних компаніях.

Передумовами для введення концепції сталого розвитку в Україні є прийняття міжнародних стандартів; «прозорість» інформації про показники ефективності; створення міжфункціональних об'єднань (бухгалтерія, фінанси, міжнародний аудит); підвищення професійних знань; посилення контролю з боку керівництва шляхом скуповування акцій. Серед проблем досягнення цілей сталого розвитку слід виділити: комплексність імплементації стратегії в системі бізнес-функцій (49%), конкуруючі стратегічні пріоритети (48%), відсутність визнання з боку фінансового ринку (34%).

У силу цього для оцінки минулих і поточних показників діяльності компанії та її сталого розвитку необхідна більш детальна інформація, ніж та, що відображається у фінансовій звітності компаній.

Йдеться про підготовку інтегрованої звітності, яка є основою для розробки стратегії, планів та оцінки результатів діяльності компанії. 81% компаній підтверджують, що питання сталого розвитку стали частиною їх стратегії і дій. Така звітність являє собою інструмент постійного вдосконалення діяльності компаній, оскільки допомагає сфокусувати її на підвищенні їх стійкості. За результатами дослідження Центру Хозер (Hauser Center) для некомерційних організацій при Гарвардському університеті понад 3 тис. компаній в усьому світі публікують звіти про сталий розвиток.

Аналіз останніх досліджень. Вагомий внесок у формування нової парадигми стійкого розвитку зробили провідні вітчизняні вчені, серед яких А. Амоша, А. Гальчинський, М. Долішний, М. Чумаченко, І. Лукінов, Л. Масловська, В. Опарін, В. Федосов, В. Геєць,

М. Павловський. Проблеми теорії і практики інформаційного забезпечення фінансової стратегії знайшли відображення в роботах М. Білик, Г. Блакити, І. Бланка, І. Богатої, У. Ліхоти, П. Макаренко, Л. Ніколаєнко, А. Семенова, В. Терьохіна, А. Ткаченко, І. Хомініч. Високо оцінюючи отримані результати, слід зазначити, що в сучасних умовах проблема формування інтегрованої інформаційної системи підтримки фінансової стратегії стійкого розвитку підприємств залишається актуальною і вимагає системного рішення.

Відкритими для дискусії є ряд питань щодо інформаційного забезпечення механізму фінансової стратегії стійкого розвитку підприємств, концепції інтегрованої інформаційної системи, використання інформації інтегрованої звітності для контролю за реалізацією фінансової стратегії підприємств.

Метою дослідження є обґрунтування методологічних положень щодо інтегрованої інформаційної системи підтримки фінансової стратегії стійкого розвитку підприємств.

Для досягнення означеної мети передбачено виконання наступних **завдань**:

- визначити роль інтегрованої звітності на підприємствах в умовах сталого розвитку;
- сформулювати переваги і недоліки інтегрованої звітності;
- дослідити як інтегрована звітність впроваджується на підприємствах.

Виклад основного матеріалу дослідження. У вітчизняному діловому середовищі відбуваються значні зміни в розумінні стійкого розвитку. Останніми роками все більше компаній інтегрує стратегію стійкого розвитку в єдину стратегію своєї діяльності.

Це підтверджує, що цілі стійкого розвитку стали більш зрозумілими для бізнесу. Компанії, що займають лідируючі позиції у своїх галузях, при визначенні стратегій враховують соціальні та екологічні чинники. Чинники стійкого розвитку беруться до уваги при оцінці ризиків і можливостей, визначенні комунікаційної стратегії, розробці заходів щодо зміцнення бренду.

Сьогодні укріплюється розуміння серед керівництва та менеджерів соціально відповідальних компаній у необхідності прив'язки стратегії стійкого розвитку до фінансових рішень. Механізм стратегії стійкого розвитку підприємства об'єднує систему методів, інструментів і важелів, за допомогою яких здійснюється вибір стратегічних пріоритетів і прийняття стратегічних рішень фінансової стратегії підприємства є.

Відправною точкою у формуванні інтегрованої інформаційної системи реалізації фінансової стратегії підприємства є впровадження звітності в сфері стійкого розвитку. Зміна парадигми управління, зміщення акцентів з інтересів власників і споживачів на інтереси більш широкого кола осіб передбачає відповідну трансформацію корпоративної звітності як основного джерела інформації. Мова йде про формування інтегрованого мислення - здатності організації розуміти взаємозв'язки між її різними операційними і функціональними одиницями та капіталами.

Важливим елементом інтегрованого звіту є визначення перспектив на майбутнє: з якими викликами та ризиками найімовірніше може стикнутись організація у процесі втілення стратегії, і які наслідки це може мати для бізнес моделі та результативності організації. Передумови впровадження нефінансової звітності пов'язані з такими причинами як: обов'язковість, потреба і бажання (табл. 1). Складання інтегрованої звітності передбачено МСФЗ 1 (п. 9, 10).

У квітні 2013 р. Міжнародною радою з інтегрованої звітності (IIRC) опублікований прототип Міжнародного стандарту (положення) інтегрованої звітності, який орієнтований на розробку єдиних вимог до розкриття в звітності інформації про створення бізнес-вартості [6, с. 1]. Пропоноване положення базується на трьох фундаментальних концепціях: капіталів, бізнес моделі і створення доданої вартості [3].

У травні 2013 р. Глобальна ініціатива по звітності (GRI) випустила четверту версію Керівництва по звітності в області стійкого розвитку (G4), яке містить критерії і рекомендації для підготовки звітів та роз'яснення взаємозв'язку між інтегрованою звітністю і

звітністю в області стійкого розвитку. Воно враховує вимоги 10 принципів Глобального договору ООН (2000 р.), Керівні принципи для багатонаціональних корпорацій ОЭСР (2011 р.) і Керівні принципи ООН у сфері бізнесу і прав людини (2011 р.). G4 вводить нові специфічні стандартні елементи звітності з розкриття інформації щодо антикорупційних практик, викидів парникових газів і споживання енергетичних ресурсів. Вимоги G4 будуть обов'язковими для звітів, опублікованих після 31 грудня 2015 р. [8].

Таблиця

Передумови виникнення, переваги і недоліки інтегрованої звітності

Передумови	Переваги	Недоліки
<p>Обов'язковість: Законодавча вимога випуску звітності Вимога фондових бірж Специфічні обов'язкові вимоги</p> <p>Потреба: Запит нефінансової звітності від зацікавлених сторін Зростаючі очікування інвесторів і аналітиків Тиск з боку конкурентів, що випускають звіти Підтримка корпоративної репутації і бренду</p> <p>Бажання: Демонстрація результатів реалізованих ініціатив Підтримка відносин із зацікавленими сторонами Збір даних для аналізу компанії Демонстрація відповідальності</p>	<p>Підтвердження стейкхолдерам (інвестори, акціонери) інтеграції принципів стійкого розвитку в основну діяльність</p> <p>Відображення перспектив діяльності компанії, ключових інвестиційних чинників і ризиків</p> <p>Формування нових даних для управління результатами діяльності</p> <p>Посилення довіри до компанії</p> <p>Підвищення інформованості з питань стійкого розвитку у внутрішньому середовищі компанії</p> <p>Краще розуміння співробітниками бізнес-моделі та стратегії компанії</p> <p>Інформування провайдерів фінансового капіталу щодо чинників, які сприятимуть створенню коротко-, середньо- і довгострокової вартості, з метою розподілу ресурсів</p>	<p>Юридичні ризики, пов'язані з вимогами регуляторів до річної фінансової звітності</p> <p>Незадоволеність менеджерів через необхідність розкривати інформацію за межами звичайного процесу звітності</p> <p>Нерозвиненість систем обліку в сфері стійкого розвитку несе додаткові ризики забезпечення достовірності даних інтегрованого звіту</p> <p>Можливість незадоволення інформаційних потреб всіх зацікавлених осіб одним звітом</p>

Дослідження показують, що великі компанії Бразилії, Росії, Китаю, Індії і ПАР звітують про стратегію щодо недопущення зміни клімату та ризику бізнесу. У США на рішення про інвестування кожного восьмого долара впливає рівень соціальної відповідальності компанії (КСВ)[3]. У 2013 р. вперше оприлюднені дані про світовий ринок професійних інвестицій, які враховують ESG аспекти, - 13,6 трлн. дол. [8]. Проте тільки 21% компаній, що котируються на біржі, надають відомості про стійкий розвиток (за даними досліджень Iomberg). 49% найбільших компаній світу включають в річний звіт розділ КСВ, 3% – екологічні показники, 8% компаній формують річний звіт та звіт про КСВ [4].

Coca-Cola HBC, одна з провідних компаній-виробників безалкогольних напоїв у Європі, постійно прагне до сталого розвитку в усіх сферах своєї діяльності. Десять років тому компанія випустила свій перший Звіт соціальної відповідальності, який відповідає вимогам Global Reporting Initiative (Глобальна ініціатива зі звітності), а сьогодні компанія входить в групу лідерів індексу FTSE4Good, а також п'ять років поспіль, починаючи з 2008 року, входить до світового Індексу сталого розвитку Dow Jones Sustainability Index.

Методи ведення Компанією свого бізнесу інтегровані з її обов'язками у сфері стійкого розвитку. Природно, що наступним кроком стало відображення цього у звітності. Цілісний опис бізнес-моделі компанії і, як вона використовує капітал і ресурси, дає читачеві усестороннє та глибоке розуміння позиції компанії на ринку.

У базі Глобального договору ООН за станом на 1.10.2012 р. зареєстровано 221 українську організацію [7]. У 2012 р. в Україні майже вдвічі збільшилася кількість нефінансових звітів компаній - 35 звітів в порівнянні з 2011 р., коли було випущено 15 звітів. Лідуюча позиція в рейтингу соціально відповідальних компаній належить Систем Капітал

Менеджмент, на другому місці - Київстар. Інтегрована звітність може бути цікавою для українських компаній з кількох причин [3]:

- відображення стратегічних переваг, які істотно впливають на вартість компанії;
- краще розуміння власної бізнес-моделі виявлення бізнес-процесів, які руйнують середню і довгострокову вартість бізнесу, та аналіз впливу бізнес-моделі на суспільство та екологію;
- використання інтегрованої звітності великими українськими компаніями здатне показати на міжнародних ринках наявність компетенції на рівні з найкращими компаніями світу.

Нова ідеологія стійкого розвитку визначає необхідність реформування інформаційного забезпечення управління, яке надасть релевантну і адекватну інформацію для складання інтегрованої звітності. Формування нової (інтегрованої) теорії корпоративного управління, що базується на ідеології стійкого розвитку, вимагає модернізації методології складання звітності.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Однією з умов реалізації концепції сталого розвитку є складання інтегрованої звітності. Інтеграція у світовий ринок універсальних принципів щодо прав людини і трудових прав, стандартів охорони навколишнього природного середовища та протидії корупції сприятиме довгостроковій успішності бізнесу.

Сьогодні інтегрована звітність з економічної, екологічної та соціальної складовими - одна з найбільш перспективних областей, яка динамічно розвивається, потребує досліджень і чекає розробок відповідних методологічних основ.

Пріоритетним завданням у цій сфері є розвиток інструментарію, який би надав вітчизняним компаніям можливість адаптувати до своїх умов апробовані у світовій практиці стандарти і регламенти корпоративної відповідальності. Введення інтегрованої звітності сприятиме підвищенню ефективності ринків капіталу та розподілу ресурсів між усіма зацікавленими сторонами.

Список використаних джерел:

1. Воробей В. Інтегрована звітність [аналітичний огляд]. – Спільнота СВБ, липень 2013. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.svb.org.ua.
2. Интеграция финансовой и нефинансовой отчетности. Руководство по отчетности в области устойчивого развития: версия G4. – «Эрнст энд Янг (СНГ) Б.В.». – 2012-2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ey.com.
3. Костирко Л.А. Фінансовий механізм сталого розвитку підприємств: стратегічні орієнтири, системи забезпечення, адаптація: Монографія / Л.А. Костирко. – Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2012. – 474 с.
4. Global Sustainable Investment Review 2012, [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://gsiareview2012.gsialliance.org/pubData/source/Global%20Sustainable%20Investment%20Alliance.pdf>.
5. Results for Ukraine (2012) / United Nations Global [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unglobalcompact.org/>.
6. The Value of Extra-Financial Disclosure. What Investors and Analysts Said, July 2012, [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.globalreporting.org/resource/library/The-value-of-extra-financial-disclosure.pdf>.
7. CSR Review. Бюлетень Центру В«Розвиток корпоративної соціальної відповідальностіВ». - 2010. - 18 с. ([Www.csr-ukraine.org](http://www.csr-ukraine.org)).
8. Послуги в галузі сталого розвитку. Сім питань про нефінансову звітність, на які керівники компаній повинні мати відповідь. - В«Ернст энд Янг (СНД) Б.В.В». - 2011. - 30 с. ([Www.ey.com](http://www.ey.com)).